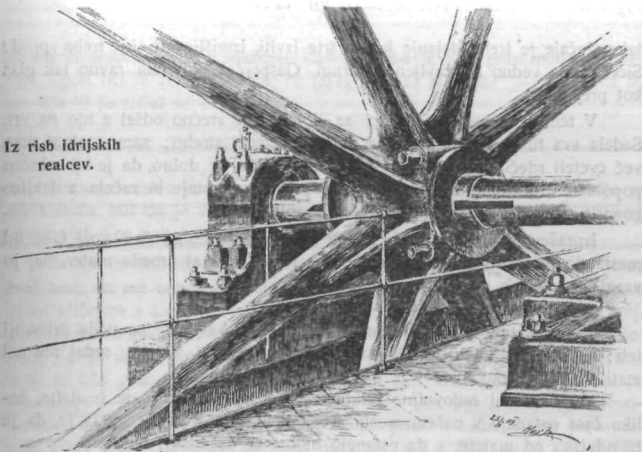

Iz risb idrijskih
realcev.

TEODOR STORM — FR. LOČNIŠKAR:

Strugar Pavel Pavlovič.

(Dalje)

o pridem drugi dan iz šole, sta bila v naši delavnici gospod Leskar in njegova hčerka. „No, gospod tovariš,“ reče moj oče, ki je ravno pregledoval Gašperčkovo notranjščino, „to bi bilo pa tudi slabo, če bi dva mehanika tega ne popravila!“

„Kaj ne, oče,“ reče Rezika, „potem tudi mati ne bo več godrnjala!“

Gospod Leskar prijazno pogladi otroka po črnih laseh; potem se pa obrne k mojemu očetu, ki mu je ravno razložil, kako bi se stvar popravila. „Dragi gospod,“ reče Leskar, „nisem mehanik, to ime sem dobil le kot igralec s punčkami; po stanu sem izdelovalec lesenih podob. Moj pokojni tast — gotovo ste že kdaj kaj slišali o njem — je pa bil; moja žena je še sedaj malo ponosna, da je hči slavnega igralca s punčkami in mehanika Potočana. Ta je tudi naredil Gašperčka; jaz sem izrezljal samo obraz.“

„E, gospod Leskar,“ reče moj oče, „to je tudi umetnost. In potem — povejte mi, kako ste si takoj znali pomagati, ko ste v sredi igre zapazili, kar vam je naredil moj fant?“

Pogovor mi je postal neprijeten; z Leskarjevega obraza pa je v tem hipu zasijala vsa premetenost igralca s punčkami. „Dragi gospod,“ reče, „za

take slučaje je treba dejanje kar iz trte izviti, izmišljevati si je treba sproti! Sicer je pa vedno pripravljen še drugi Gašperček, ki ima ravno tak glas kot prejšnji!"

V tem sem pocukal Reziko za obleko in srečno odšel z njo na vrt. Sedela sva tu pod lipo, ki nama daje tudi sedaj streho; samo takrat niso več cveteli rdeči naglji tam na gredicah; a vem še dobro, da je bil solnčen popoldan v septembru. Moja mati je prišla iz kuhinje in začela z deklico govoriti; seveda je bila tudi malo radovedna.

Izpraševala jo je, kako ji je ime in če se že dolgo časa vozi tako od mesta do mesta. Deklica je pravila, da je že večkrat prosila mater, naj jo vzame s seboj, a da je danes prvič na poti.

"Ali hodiš tudi v šolo?" vpraša mati.

"Seveda, tudi v šolo hodim; šivati in plesti sem se pa učila pri svoji teti; imela je tudi tak vrt, ki sva na njem večkrat sedeli; sedaj me uči mati, ki je pa jako huda!"

Moja mati ji zadovoljno prikimava. — Izpraševala jo je še dalje, koliko časa ostanejo v našem mestu. Tega deklica ni vedela; rekla je, da je to odvisno od matere, a da ostanejo najbrž še kake štiri tedne.

"Ali imaš gorko suknjico, da te ne zebe, ko sediš na vozu?" vpraša mati.

"Suknjico imam," reče Rezika, pa bi lahko v nji zmrznila na poti."

Sedaj je šele mati prišla na to, kar je meni že dolgo rojilo po glavi. "Čuj, Rezika," reče moja mati, "še iz tistih časov, ko sem bila šibka deklica, imam dobro suknjico, ki ti bo gotovo prav; malo jo popravim, jutri pa pridi ponjo."

Rezika se od veselja zardi in poljubi materi roko, s čimer jo je pripravila v zadrego; saj veš, tu na kmetih ne razumemo takih stvari. — K sreči prideta iz delavnice oče in Leskar. "Za sedaj si rešen," reče moj oče; "toda — —!" Požugal mi je še s prstom, in s tem je bilo konec pokore.

Veselo stečem na povelje svoje matere v hišo po ogrinjalo; vanje smo zavili ozdravljenega Gašperčka, da bi ga obvarovali pred počestno mladino, ki bi ga drugače gotovo preveč burno pozdravljala; Rezika dene Gašperčka na rame, oče jo prime za roke, in oba odideta, veselo se zahvaljevaje, čez cesto domov.

* * *

Prišel se je čas najlepše otroške sreče. — Rezika nas ni prišla obiskat samo drugi dan po teh dogodkih, ampak vselej, kadar je imela priliko; hotela je na vsak način tudi ona prenaresiti suknjico, ki jo ji je darovala moja mati. Sicer je bilo njeno delo le navidezno, in mati ji je dajala samo taka dela, ki jih je lahko izvršila; hotela ji je s tem le povečati veselje do dela. Nekolikokrat sem sedel poleg nje in ji kaj bral iz knjižice, ki mi jo je oče kupil na semnju; Rezika se je jako čudila, ker so ji bile take zabavne knjige popolnoma neznanе. "To je lepo," je rekla navadno ali pa: "Kakšne reči se godijo po svetu!" Tako je večkrat vzkliknila, prenehala z

delom in položila roke v naročje. Časih pa me je tudi prav modro pogledala izpod oči in rekla: „Samo, če ta zgodba ni zlagana!“ — Dozdeva se mi, kot bi jo slišal še danes.

* * *

Pripovedovalec je prenehal; z njegovega lepega, ponosnega obličja je sijala sreča, kot da je vse to, kar je pripovedoval, sicer minilo, a pustilo za seboj sled. Čez nekaj časa začne zopet:

Svojih šolskih nalog nisem nikdar boljše izvrševal kot v tistem času; čutil sem, da me oče sedaj strožje nadzoruje in da le pod tem pogojem lahko občujem z Leskarjevimi, če bom še bolj priden kot sem bil prej. „Leskarjevi so pa res častivredni ljudje,“ sem slišal nekoč očeta; „prenočevalec jim je danes prepustil boljšo sobo; vsako jutro plačajo sproti račun; le to ni bilo prenočevalcu všeč, da so mu dali tako malo predplačila za stanovanje. — In ravno to,“ pristavi moj oče, „mi ugaja bolj kot prenočevalcu; človek mora paziti na denar, da ne pride v zadrege, kar pa ni navada takih ljudi.“ — Kako rad sem poslušal pohvalo o svojih prijateljih! Saj so pa tudi res bili; celo gospa mi je zaupno pokimala z glavo, kadar sem zvečer smuknil brez vstopnice mimo blagajnice v dvorano. — In kako sem vsako dopoldne hitel iz šole! Vedel sem, da dobim doma v kuhinji pri svoji materi Reziko, ki ji pomaga pri delu, ali pa sedi deklica na vrtu s kako knjižico ali s šivanjem v roki. Tudi jaz sem kmalu dobil kako delo; ko sem mislil, da stvar že nekoliko razumem, sem začel delati razne priprave, ki so jih rabili Leskarjevi pri igranju. Začel sem izrezljavati punčke; gospod Leskar se mi je sicer hudomušno nasmehaval, vendar mi je rad pomagal pri delu s svojim nasvetom; svetoval mi je, kakšen les naj vzamem in kakšno orodje rabim; kmalu sem res izrezljal iz kosa lesa pravi pravcati Gašperčkov nos. Ker se mi je pa dozdevala rumena obleka premalo zanimiva, je morala narediti Rezika novo; blago, ki je bilo pretkano s srebrnimi in zlatimi nitkami, ji je zopet dal stari Gabriel. Prišel je k nam na vrt tudi stari Henrik s svojo kratko pipico; bil je očetov pomočnik in ud naše družine, kar sem pomnil; vzel mi je večkrat nož iz rok in tupatam kaj popravil. A za mojo domišljijo je bil Leskarjev glavni Gašperček še preslab; hotel sem narediti nekaj čisto novega; svojemu ljubljencu sem naredil še tri, do sedaj neznane pregibe; na ta način bi lahko premikal brado semintja, migal z ušesi in spodnjo ustnico položil na brado ali pa pokril z njo zgornjo; to bi bil gotovo imeniten norček, če bi se mi ne bil načrt takoj v začetku izjalovil. Žalibog, da nisem mogel prenoviti niti grofa Zmagomira niti kakega drugega junaka, ki bi ga rabili Leskarjevi pri igranju. — Bolj se mi je posrečila zgradba podzemeljskega zavetišča, kamor sva zahajala z Reziko ob mrzlih dneh; notri je bila tudi klop, ki sva na nji sedela in brala kako knjigo ob slabotni razsvetljavi, ki je prihajala skozi šipo nad nama. Moji tovariši so mi sicer nagajali in me dražili, da sem punčkin hlapec, ker sem se rajši z njo igral kot z njimi. Za to se pa nisem

dosti menil; saj sem vedel, da so mi samo nevoščljivi; a ko mi je bilo nekoč že vendar preveč, sem tudi pošteno porabil svoje pesti.

A vse veselje v življenju je kratko. Leskarjevi so preigrali svoje igre; podrli so oder na strelišču in se pripravljali na odhod.

Viharnega oktobrskega popoldneva sem stal na visoki planoti za mestom, gledal žalostno na široko peščeno pot, ki je držala proti vzhodu v pusto pokrajino, in se hrepeneče oziral nazaj na mesto, ležeče pod menoj v megli. Tedaj se prikaže voziček z dvema visokima zabojema in z rjavim konjičkom. Spredaj na deski je sedel gospod Leskar, zadaj pa žena z Reziko, ki je imela na sebi gorak, nov plašček. — Poslovil sem se od njih že doma; potem sem pa bežal iz mesta, da bi jih še enkrat videl in da bi podaril Reziki, seveda z očetovim dovoljenjem, lepo, novo knjižico v spomin; imel sem zanj pripravljeno tudi kolaček, ki sem ga kupil za prihranjen denar. — „Stojte! Stojte!“ zakličem, ko jih zagledam in hitim s planote k vozu. Leskar potegne konja za vajeti, da obstoji; nato dam Reziki svoje darove, ki jih položi poleg sebe na stol. Podava si še enkrat molče roke, in oba začneva glasno jokati. A v tem hipu zavihti Leskar bič. „Z Bogom, deček! Bodi priden, pozdravi in zahvali v našem imenu očeta in mamico!“

„Z Bogom! Z Bogom!“ zakliče Rezika; a konj je že potegnil, zvonček na njegovem vratu je zazvončkljal; začutil sem, da je ročica zdrsnila iz moje — in odpeljali so se v daljni svet.

Sel sem spet na planoto in gledal nepremično za vozičkom, ki se je pomikal po peščeni poti v daljavo. Vedno slabše se je slišal zvonček; videl sem še rutico, ki je plapolala nad zaboji — polagoma je pa vse zagnila jesenska megla. — Polastile so se me težke slutnje: ne vidiš jih nikdar, nikdar več! — „Rezika!“ zakličem še enkrat. — A ko nisem mogel več zagledati niti črne pike, zakaj cesta se je zavila v stran, sem bežal kot brez uma po bregu navzdol. Veter mi je odnesel čepico, in v črevlje mi je padal pesek; kolikor daleč sem mogel bežati, nisem videl nič drugega kot pusto pokrajino in mrzlo, sivo nebo nad seboj.

Ko sem v mraku prišel domov, se mi je dozdevalo, kot bi bilo ta čas izumrlo vse mesto. To je bilo prvo slovo v mojem življenju.

Kadar sem pozneje sedel jeseni na vrtu, videl ptičke leteti proti jugu in rumeneti listje na lipi pred prenočevališčem, sem si vedno mislil, da se prikaže tudi enkrat voziček z rjavim konjičkom.

A čakal sem zaman, Rezike ni bilo več!

* * *

Bilo je dvanajst let pozneje. — Dovršil sem ljudsko in vstopil v rokodelsko šolo. Doma pri očetu sem se pa učil strugarstva. V tem času sem prebral mnogo koristnih knjig, posebno temeljito pa one, ki so se tikale naše obrti. A tudi to je hitro minilo. Po triletnem potovanju pridem v neko nemško mesto. Mojstrovka, ki sem pri nji vstopil v službo, je bila vdova in je imela tudi sina v tujini, da bi se priučil še bolj svojemu rokodelstvu. Dobro se mi je godilo v tej hiši; gospa mi je stregla kakor si je želela,

da bi tudi njenemu sinu stregli ljudje v daljni tujini. Kmalu sem si pridobil toliko zaupanja, da sem sam vodil vse gospodarstvo.

Nekega nedeljskega popoldneva sedim z gospo mojstrovko v sobi pri oknu, ki so bila obrnjena proti veliki kaznilnici. Bilo je v januarju; toplo-mer je kazal petnajst stopinj mraza; na ulici ni bilo nobenega človeka; časih je zapihal mrzel veter sem od gorá in metal ledene sveče s streh na tlak. —

„V takem vremenu si zaželi človek gorke sobice in skledice kave,“ reče gospa in mi tretjič napolni posodico.

Stopil sem k oknu. Misli so mi plavale v domovino, a ne k dragim svojcem, ki jih nisem imel več; navadil sem se že poslavljeni se od dragih. Svoji materi sem še zatisnil oči; pred nekaj tedni sem pa izgubil še očeta, a še za pogrebom nisem mogel iti, ker sem bil daleč v tujini. Doma pa je čakala delavnica vračajočega se mojstra. Le stari Henrik je bival še v nji in delal dalje; zato sem mojstrovki povedal, da ostanem pri nji le toliko časa, da se vrne njen sin. Miru pa nisem imel več; sveži očetov grob me je vabil domov.

Iz teh misli me zbudi oster, zmerjajoč glas, prihajajoč sem s ceste. Na vratih kaznilnice zagledam nadzornika jetnišnice; žugal je s pestjo mladi ženski, ki je hotela, kot je bilo videti, udreti s silo noter.

„Gotovo ima tam kako drago osebo,“ reče mojstrovka, ki vstane s stola, da bi videla, kaj se zgodi; „pa stari grešnik nima srca.“

„Mož izpolnjuje le svoje dolžnosti, gospa,“ rečem jaz, še vedno zatopljen v svoje misli.

„Jaz bi jih ne hotela,“ reče mojstrovka in sede skoro jezno spet na stol. —

Vrata jetnišnice se zapro, in mlada ženska, s kratkim plaščem in s črno ruto okrog vratu, odide počasi čez pomrzlo cesto. — Molče sva sedela z mojstrovko na svojih prostorih; mislim, da se je obema zdelo — celo jaz sem se prebudil iz zamišljenosti — da morava pomagati, le vedela nisva, kako.

(Dalje).

